

EURO BÖLGESİ İZLEME RAPORU

(15 ŞUBAT-16 MART 2000)

I.Genel Ekonomik Göstergelere İlişkin Gelişmeler:

Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi, AB Hükümetlerine, ekonomi alanında rekabet edebilirliği artırmak ve 2010 yılına kadar tam istihdam sağlamak için, enerji piyasalarını beş yıl içerisinde libere etmek üzere hazırlığa girmeleri için çağrıda bulunmuştur.

Ocak 2000'de, Euro Bölgesinde işsizlik oranı, değişmeksizin, Aralık 1999'da indiği yüzde 9.6 düzeyinde kalmayı sürdürmüştür. İşsiz sayısındaki yıllık azalma, Ocak ayında bir milyon kişinin üzerinde kalmıştır. Bu, işsizlikte 1999 yılı boyunca görülen azalmanın ılımlı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Söz konusu oranın Ocak 2000'de değişmeksizin sabit kalmasının, 25 yaş üzerindeki işsizlik oranlarında düşme olmasına karşın, 25 yaş altındakilerin işsizlik oranlarında artış görülmesine bağlandığı bildirilmiştir.

Almanya'ya ilişkin iş güveninin, Ocak ayında, son altı yıldır en yüksek düzeyine ulaştığı bildirilmiştir. Maliye Bakanı Hans Eichel, 2000 yılı için ülkenin GSYİH büyümesinin, Hükümetin yüzde 2.5'lik öngörüsünün üzerinde gerçekleşebileceğini açıklamış ve iç ve dış talebin sağlıklı bir seyir izlemesinin, ekonominin beklenenden daha fazla gelişmesine katkıda bulunacağını vurgulamıştır.

Bundesbank, Almanya ekonomisinin 1999 yılının dördüncü çeyreğinde, mevsimsel olarak ayarlanmış bazda, üçüncü çeyreğe göre yüzde 0.75, bir önceki yılın aynı dönemine oranla, yüzde 2.5 büyüdüğünü açıklamıştır. Üçüncü çeyrekte GSYİH, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1.5 büyümüştür. Analistler, bu rakamların Almanya ekonomisindeki bariz iyileşmeyi gösterdiğini ifade etmektedirler.

Almanya'da işsizliğin Şubat'ta da azalma eğilimini sürdürdüğü ancak yine de yüksek olduğu, Bundesbank tarafından bildirilmiştir. Şubat'ta, mevsimsel etkilere göre ayarlanmış işsizlik oranı yüzde 10 olmuştur. Bu rakam, Ocak ayında yüzde 10.1, 1999 yılının Şubat ayında ise yüzde 10.6 olarak gerçekleşmişti. Ekonomistler, Almanya'da işgücü piyasasının ülke ekonomisinin konjonktürel iyileşmesinden yararlanmaya devam edeceğini ve sonuç olarak işsizlik oranının düşmesinin süreklilik kazanacağını bildirmişlerdir.

Fransa Ulusal İstatistik Enstitüsü Insee, 1999 yılının son çeyreğinde, ülke ekonomisinin, ihracatın ilerleme kaydetmemesi nedeniyle, öngörülerin altında; yüzde 2.7 büyüdüğünü açıklamıştır.

İtalya Ulusal İstatistik Ofisi Istat, ülkenin 1999 yılında gerçekleşen bütçe açığının, ekonominin büyüme hızının düşüklüğüne rağmen, yüzde 1.9 olduğunu açıklamıştır. Bu ise, İtalya'nın 1961 yılından bu yana kaydettiği en düşük bütçe açığı rakamıdır.

Avrupa Komisyonunun, vergi indirimlerinin bütçe istikrarını tehdit edebileceği yolundaki uyarısına rağmen; Almanya, Fransa ve diğer Euro Bölgesi ülkelerinin, vergi indirimi yapmayı planladıkları bildirilmiştir. Alman ve Fransız politikacılar, söz konusu indirimlerin, ekonomilerini yeniden

yapılandırmak için çok yararlı olacağını, bu suretle Euro Bölgesinde uzun dönem büyüme oranlarının ABD'ninkilerle daha uyumlu hale geleceğini ve Euro Bölgesindeki işsizlerin büyük bir kısmının iş bulacağını öne sürmektedirler. Bu görüş finans piyasalarından da destek görmektedir; bu piyasalarda işlem görenler, Euro Bölgesi hükümetlerinin vergi ve sosyal güvenlik sistemlerinde ve işgücü piyasalarında reform yapma konusunda ciddi olduklarını gösterinceye kadar, euronun dolar karşısındaki zayıflığının devam edeceğini savunmaktadırlar.

II.Fiyat İstikrarına İlişkin Gelişmeler:

Euro Bölgesi imalat sanayiindeki enflasyonist baskıların, Bölge ekonomisinin güçlü bir genişleme dönemine girmesine karşın artmakta olduğu bildirilmiştir.

Euro Bölgesi "headline" enflasyon oranının Ocak ayında yüzde 2'ye yaklaştığı bildirilmiştir. Bazı ekonomistler, Euro Bölgesi "headline" enflasyonunun, 2000 yılında ortalama yüzde 1.8 olacağını düşünmekteyken, Avrupalı yetkililerin 1999 yılı sonunda yaptıkları tahminlere göre, bu oran, yüzde 1.5 olacaktır. Euro Bölgesi "headline" enflasyonunun, özellikle dünya petrol fiyatlarının son bir yıldır üç katına çıkmasından dolayı yükseldiği; petrol, belirli gıda maddeleri, alkol ve tütün fiyatları hariç tutulduğunda ise, "çekirdek" (core) enflasyon olarak adlandırılan Euro Bölgesi enflasyon rakamının, hemen hemen yarı değere düştüğü bilinmektedir. Bu durum üzerine, ECB Yürütme Kurulunun bazı üyeleri, özellikle Bundesbank Başkanı Ernst Welteke, Euro Bölgesinde para politikasının sıkılaştırılmasının hızlandırılmasına karşı çıkmaktadırlar. ECB Baş Ekonomisti Otmar Issing ise, petrol fiyatlarındaki fahiş yükselmenin enflasyona etkisinin çok ağır olduğunu ve bu durum göz ardı edilmeksizin politikalar belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Eurostat, Euro Bölgesi Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi (HICP) bazında hesaplanmış olan yıllık enflasyon oranının Ocak ayında yüzde 2 olarak saptandığını, Aralık'ta olduğu yüzde 1.7'den ve bir yıl önce olduğu yüzde 0.8'den söz konusu düzeye çıktığını açıklamıştır. Bilindiği gibi, söz konusu artış, esasen, enerji maliyetlerinin yükselmesinden kaynaklanmaktadır.

Yükselen enerji fiyatlarının, aynı zamanda çeşitli Alman eyaletlerindeki tüketici fiyatlarını da Şubat'ta artırdığı açıklanmıştır.

Istat, İtalya'nın Şubat ayı enflasyon rakamlarının, 2000 yılı için belirlenen yüzde 1.2'lik ortalama enflasyon hedefinin üzerinde gerçekleştiğini ve tüketici fiyatlarının aylık bazda yüzde 0.3, yıllık bazda ise, yüzde 2.3 artış gösterdiğini açıklamıştır. Bu rakam, ECB'nin enflasyon üst sınırı olan yüzde 2'nin üzerinde kalmaktadır.

İspanya'da tüketici fiyatlarının Şubat ayında yıllık yüzde 3'e ulaştığı ve bunun, Euro Bölgesindeki en yüksek oranlardan biri olduğu açıklanmıştır. Ocak ayında, söz konusu oran yüzde 2.9 olarak gerçekleşmişti. Hükümet üyeleri, tüketici fiyatlarının yüksekliğini petrol fiyatlarındaki yüzde 21 düzeyine varan artışa bağlayarak petrol ve gıda fiyatlarının düşülmesiyle elde edilen çekirdek enflasyon rakamının ise, yüzde 2.3 seviyesinden yüzde 2.2'ye inmiş olduğunu ve enflasyonla, bütçe kontrolünün sıkılaştırılması ve rekabetin artırılması yoluyla mücadele edileceğini bildirmişlerdir.

III.Para Politikasına İlişkin Gelişmeler:

ECB, 2 Mart 2000 tarihli toplantıda, her ne kadar Euro Bölgesinde enflasyonist baskılarda yükselme kaydedilmesine ve yıllık enflasyondaki artış sonucunda, Banka'nın Bölge için öngörmüş olduğu yıllık yüzde 2'lik enflasyon tavanına, hemen yılın başında, yani Ocak ayında ulaşılmasına rağmen, piyasaları şok etkisine maruz bırakmamak için faiz oranlarını değiştirmeyip sabit bıraktığını açıklamıştır. Ancak, ECB, 16 Mart 2000 tarihinde yaptığı toplantıda, faiz oranlarını yüzde 0.25 yükselttiğini açıklamıştır. Buna göre, yüzde 3.25 olan refinansman işlemlerindeki faiz oranı

yüzde 3.5'e, yüzde 4.25 olan kredi işlemlerindeki faiz oranı yüzde 4.5'e ve yüzde 2.25 olan mevduat faiz oranı yüzde 2.5'e çıkarılmıştır. ECB, söz konusu faiz artırımını kararının, 4 Kasım 1999 ve

3 Şubat 2000 tarihlerinde alınan faiz artırımını kararlarının devamı niteliğinde olduğunu ve aynı nedenlerle alındığını açıklamıştır: Banka, öncelikle, fiyat istikrarının maruz kalabileceği risklerin göz önünde bulundurulduğunu, fiyat istikrarına yönelik para politikası oluşturulurken ise öncelikli olarak ele alınan para arzının uzun süredir yüzde 4.5 olarak hedeflenmiş olan referans değerin üzerinde seyrettiğini ve bunun sonucunda Euro Bölgesinde likidite fazlası oluştuğunu vurgulamıştır. Diğer taraftan, para politikası stratejisinin ikinci ayağını oluşturan ekonomik ve mali gelişmelerin de orta dönemde tüketici fiyatlarında enflasyonist baskıların yoğunlaştığına işaret ettiğini ifade eden ECB, petrol fiyatlarının yükselmeye ve euronun değer kaybetmeye devam etmesinin, ithalat maliyetlerinde ve üretici fiyatlarında artışa yol açtığını; bu gelişmelerin ise tüketici fiyatları üzerinde kalıcı etkiler yaratması riskinin mevcut olduğunu bildirmiştir.

ECB, Euro Bölgesinde Ocak 2000 yıllık geniş para arzı (M3) büyümesinin, Aralık ayında olduğu yüzde 6.2'den yüzde 5.2'ye düştüğünü açıklamıştır.[1] M3'ün yıllık büyüme hızının Kasım 1999'dan Ocak 2000'e kadar olan üç aylık ortalaması 1999'un son çeyreğinde olduğu yüzde 6.0'dan yüzde 5.7'ye düşmüştür. Ocak 2000'de, M3'teki mevsimsel olarak ayarlanmış artışın, esasen M1'in kalemlerini oluşturan dolaşımdaki para ve gecelik mevduattaki büyük bir artıştan kaynaklandığı bildirilmiştir.

Euro Bölgesi mukimlerine verilen toplam kredinin yıllık büyüme hızı, Ocak 2000'de, Aralık 1999'da olduğu yüzde 8.2'den, yüzde 7.4'e düşmüştür. Bu durum, esasen, özel sektöre yönelik kredilerin yıllık artış hızının, Ocak 2000'de, Aralık 1999'da olduğu yüzde 10.5'ten, yüzde 9.5'e düşmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, özel sektöre verilen kredilerin yıllık büyüme hızı yüksek kalmıştır.

IV.Döviz Kuruna İlişkin Gelişmeler:

Mart başında, EUR/USD paritesi, Şubat başında bulunduğu 0.9800 düzeyinde kalmıştır. Ancak Mart ortalarına doğru, döviz piyasalarındaki gelişmeler nispeten değişkenlik arz etmiş ve parite 0.9685 düzeyine kadar düşmüştür. Euro Bölgesinden sık aralıklarla faiz artırımını yapılacağı beklentisi, euronun dolar karşısında değer kaybetmeye devam etmesinin başlıca nedeni olmakla birlikte, Bölge ülkelerinin

vergi ve sosyal güvenlik sistemlerinde ve işgücü piyasalarında yapılması gereken radikal reformların henüz tamamlanmamış olması da, diğer bir neden olarak gösterilmektedir. 16 Mart 2000 tarihinde faiz oranlarının artırılmasıyla, euronun değer kazanması sağlanamamış ve EUR/USD paritesi, 0.9700'in altında seyretmeye devam etmiştir.

Almanya Maliye Bakanı Hans Eichel, ülkenin ekonomik büyümesini teşvik etmek için, Berlin'in, euronun zayıf kalmasını tercih ettiği yolunda oluşan görüşü çürütmek için, euronun güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

V.Ödemeler Dengesine İlişkin Gelişmeler:

1999 Aralık ayında Euro Bölgesi cari işlemler fazlası, 2.6 milyar euro düzeyine düşmüştür. Bir yıl öncesinin aynı döneminde bu rakam, 6.1 milyar ECU olarak gerçekleşmişti. Cari işlemlerdeki bu azalmanın, mal ticareti fazlasındaki düşmenin yanı sıra, cari transferlerdeki açığın artışı ve hizmet ticaretindeki fazlanın, açığa dönüşmesinden kaynaklandığı bildirilmiştir.

Dış talebin artması sonucunda, mal ihracatı Aralık ayında da yükselmeye devam ederek, bir önceki yılın aynı döneminde 64.3 milyar ECU olarak gerçekleşmişken, Aralık 1999'da 73.4 milyar euro olmuştur.

1999 Aralık ayında ihracat rakamındaki söz konusu artışa rağmen, mal ticareti fazlası azalmaya devam etmiştir; zira, Aralık 1999'da, ithalat 14.7 milyar euro artmıştır (İthalat, Aralık 1998'de 54 milyar euro olarak gerçekleşmişken, Aralık 1999'da 68.7 milyar euro düzeyine çıkmıştır). 1999 yılında, 1998 yılına oranla, mal ticareti fazlası 18.9 milyar euro azalmıştır. Bunun başlıca nedeni ise, euronun değer kaybı ve petrol fiyatlarındaki artış dolayısıyla ithalat fiyatlarının belirgin bir şekilde yükselmesidir.

2000 Ocak ayında Euro Bölgesi cari işlemleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre 6.6 milyar euro tutarında bir açık vermiştir. Bu açıktaki artışın nedeni mal ticareti fazlasındaki düşme ve gelirlerdeki azalmadır.

2000 Ocak ayı ihracat rakamı 63.7 milyar euro, ithalat rakamı ise 62.8 milyar euro olarak gerçekleşmiştir. İhracat rakamı bir önceki yılın aynı dönemiyle karşılaştırıldığında 10.2 milyar euro, ithalat ise Ocak 1999 ile kıyaslandığında 14.1 milyar euro artmıştır. İhracattaki artış, dış talebin artmasına, ithalattaki artış ise, ithalat maliyetlerindeki, petrol fiyatlarının yükselmesinden ve euronun değer kaybetmesinden kaynaklanan yüksek artışa bağlanmaktadır.

Aralık 1999'da, Bölge dışına yapılan net doğrudan yatırımlar, Kasım'daki 17.5 milyar euro seviyesinden 26.6 milyar euroya çıkmıştır. Bölgeye net portföy yatırımları ise, Kasım ayında

18 milyar euro olduğu halde, Aralık ayında düşerek 7 milyar euro olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının tümü dikkate alındığında, Bölge dışına yapılan doğrudan yatırımların ve portföy yatırımlarının toplamı bir yıl öncesinde olduğu 187.9 milyar ECU'dan, 168.5 milyar euroya düşmüştür. Bunun nedeni, Bölge dışına yapılan net portföy yatırımlarının, Bölge dışına yapılan net doğrudan yatırımlardan daha fazla azalmasıdır. Bölge dışına yapılan net doğrudan yatırımlar, 1998 yılında 102.6 milyar ECU olarak gerçekleşmişken, 1999 yılında artarak, 147.2 milyar euro olmuştur. Bunun nedeni, Euro Bölgesi

mukimleri tarafından Bölge dışına yapılan yatırımların artmasının yanısıra Euro Bölgesine yapılan doğrudan yabancı yatırımların azalmasıdır. Buna tezat teşkil ederek, Bölge dışına net portföy yatırımları, 1998 yılında 85.3 milyar ECU olarak saptandığı halde, 1999 yılında

21.3 milyar euroya düşmüştür; bunun başlıca nedeni, yabancı yatırımcıların Euro Bölgesi borç senetlerine olan taleplerinin artmasıdır.

VI.Borsalardaki ve Tahvil Piyasalarındaki Gelişmeler:

1999 sonlarında ve Ocak 2000’de Euro Bölgesi hisse senedi fiyatlarında görülen belirgin bir iyileşmeden sonra, Bölgede hisse senedi fiyatları Şubat ayında da dikkate değer şekilde yükselmeye devam etmiştir. Dow Jones STOXX endeksine göre, Euro Bölgesinde hisse senedi fiyatları Ocak sonu ve 1 Mart tarihleri arasında yüzde 12 düzeyinin üzerinde değer kazanmıştır. Bu durumun başlıca nedeni olarak ABD hisse senedi fiyatlarındaki değer kaybı gösterilmektedir: ABD Standard and Poor’s 500 endeksi, Ocak sonu ve 1 Mart tarihleri arasında yüzde 1’den daha fazla düşüşe geçerek 1999 sonu düzeylerinin altında kalmıştır.

Euro Bölgesinde Ocak sonu ve 1 Mart tarihleri arasında on yıl vadeli tahvil getirilerinin ortalama düzeyi 5 b.p. civarında azalma göstermiştir. 2000 yılının başından itibaren gözlenen Euro Bölgesi tahvilleri “futures” fiyatlarındaki değişkenlik artarak devam etmiştir. Bu durum, Şubat ayında Euro Bölgesinin gelecekteki tahvil getirilerine ilişkin belirsizliğin azalmasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir ve başlıca nedenleri ise öncelikle Euro Bölgesi ekonomik faaliyetlerindeki bir dizi olumlu gelişme, diğer taraftan, aynı dönemde ABD tahvil getirilerindeki bariz düşmeler ve ABD tahvil piyasalarının belirgin bir şekilde dalgalanma göstermesidir.

VII.Diğer Gelişmeler:

Avrupa Komisyonu; İnternet yayınları, müzik, video, fotoğraf,... vb.’yi kapsayan dijital ürünlere katma değer vergisi konması konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu plan çerçevesinde, katma değer vergisi oranları; satıcının şirket, şahıs, yerleşik olduğu AB ülkesi, AB dışında yerleşik olması, kayıtlı olduğu yer gibi hususlar dikkate alınarak saptanacaktır. Öneri, aynı zamanda, bazı ürünlerin, posta kanalıyla dağıtıldıklarında mal, “on line” olduklarında ise hizmet olarak kabul edilmesi suretiyle, AB vergi politikasına bir değişiklik getirmiş olmaktadır.

[1]Daha önce yüzde 6.4 olarak açıklanmışken, yeniden gözden geçirilerek, yüzde 6.2 olarak düzeltilmiştir.